

Бугун битта китоб ўқиган бола эртага телевизор кўриб ўтирган ўнта болани бошқариши мумкин.

Шавкат МИРЗИЁЕВ

КИТОБСИЗ КЕЛАЖАК ЙЎҚ!

Шавкат МИРЗИЁЕВ

Kitob dunyosi

Маънавий-маърифий, адабий-бадий, ижтимоий-сиёсий газета

№ 8 (322)
2020 йил
27 май.
Газета ҳар ойнинг иккинчи ва тўртинчи чоршанбасида чоп этилади.

Уильям ШЕКСПИР, англиз драматурги, шоири

Одамларни чарчатган ҳаёт эмас, ҳаёт сахнасида ўйнаётган ролларидир.

Бизни билган билади, билмаган ўзи билади.

Жалолиддин РУМИЙ

БИЗ ТАГОРГА ҲАР ҚАЧОНГИДАН КЎРА КЎПРОҚ МУҲТОЖМИЗ

Ҳар қандай адабиётнинг маслағи, турган гап, инсон ҳаётини, тийнатиши, онгу шуурини ўзгартириши, эзуликка етаклаши лозим. Бугун мана шуларни ўзда мужассам этган Робиндронат Тагор номидаги адабий мукофот ҳам соҳа жонқуярларини янада жипслаштириш учун нафақат ҳиндистонлик, қолаверса, бутун дунё шоир-ёзувчиларини рағбатлантириб келмоқда.

Бугун зиё тарқатувчи соҳада тер тўкиб меҳнат қилаётган Робиндронат Тагор номидаги адабий мукофот таъсисчиси ва бош директори Питер Бундало билан дилдан турунг қилдик.

Питер БУНДАЛО,
Робиндронат Тагор номидаги адабий мукофот таъсисчиси ва бош директори:

– Мен севган адиб Робиндронат Тагор номида мукофот борлигидан беҳабар эканман, тўғриси. Мумкин бўлса, шу мукофот ҳақида батафсил сўзлаб берсангиз.

– Тагор мукофоти – Робиндронат Тагорни

илҳомлантирган экологик барқарорлиги таълим олиш ҳуқуқлари, инсон эркинлиги ва дунё тинчлиги борасидаги гўзал адабиётнинг ўзаро маданиятлараро алмашинувининг илдамлашиши учун кўп қиррали минбар.

Бизнинг асосий тизимларимиз: Робиндронат Тагор номидаги адабий мукофот 2018 йилдан буён топширилиб, унда ҳиндистонлик муаллифларнинг адабий-бадий асарлари Янги Деҳлида йилда бир марта тақдирланади;

Робиндронат Тагор номидаги ижтимоий ютуқлар мукофоти ҳам 2018 йилдан буён ўтказилиб, бунда жамиятта кўрсатилган ижобий ижтимоий таъсир ҳам йилда бир марта мукофотланади;

Қолаверса, Робиндронат Тагор номидаги халқаро адабий мукофот – 2020 йилдан бошлаб илк мартабада англизда эзил-

ган ёхуд бошқа миллат вакили томонидан эзилиб, англиз тилига ўтирилган адабий-бадий асарга берилади.

Робиндронат Тагор номидаги адабий мукофот доирасида бизнинг давом этиб келаётган лойиҳаларимизнинг бири – Робиндронат Тагор томонидан ҳиндчадан англизчага ўтирилган Кабирнинг "Юз шеърлари"нинг 10 минг нусхаси Ҳиндистондаги жуда кўплаб мактабларга мамлакат болаларининг ўқиш имкониятларини кенгайтириш, шунингдек, саводсизлик, очлик, қашшоқлик, болалар меҳнати, куллик ва одам савдоси каби муаммоларга эътиборни қаратиш мақсадида тақдим этилди.

Бундан ташқари, жуда кўплаб турли лойиҳаларимиз ҳам мавжуд. Аини дамда "Тинчлик йўлдоши" лойиҳамиз тайёрлов босқичида. Бу лойиҳа дунё бўйлаб зиёлилар, шоир-ёзувчилар, олимлар, экологик ҳимоя ва инсон ҳуқуқлари ташкилотлари учун текин тарғибот, дунё тинчлигининг ривожига ва ҳамма учун ёрқин келажак яратиш мақсадида Ер орбитасида сунъий йўлдошларнинг конструкциyasi ва учирлишига мўлжалланган.

Сиз, шунингдек, www.tagoreprize.com веб-сайти-миздан ҳам бу борада янада кўпроқ маълумотлар олишингиз мумкин.

"Кўшиқ тақдимномалари" таржимаси учун Нобель мукофоти билан тақдирланган.

Келиб чиқиши асли бангол бўлган Робиндронат Тагор бутун дунё эътиборини ўзининг ватанига қарата олди, бироқ дунёқарашининг кенглиги кенгайиши, шунингдек, унинг меъросига ғаройиб таъсир кўрсатди ва уни доимий, устига-устак, адолатли равишда абадиятга ва дунёга тегишли умумбашарий ёзувчига айлантди.

Кўплар Тагордан илҳомланган. Шахсан ўзим ҳам унинг изидан қарайман умрбўйи ишонч, гўзаллик дунёси учун қайғуриш ва таъсир кўрсатиш, тасаввур оламнинг кенгайиши, уйғунлик ва эркинликка ўзимни бағишладим.

Тўғриси айтганда, бугун ажойиб, истеъдодли муаллифларимиз талайгина, бироқ Тагорга ўхшаш у-бу ким борми,

буни айтиш қийин. Талаб жуда юқори.

– Яхши шоир-ёзувчи миллат бахти, миллат ифтихори! Мен ҳинд, қолаверса, бангол тилини Тагор орқали таниганман ва яхши кўрганман. Бугун дунёнинг Тагорга бўлган эҳтиёжи ҳақида тўхталсангиз...

– Биз Тагорга ҳар қачонгидан кўра кўпроқ муҳтожмиз. Хурوفоти газаб, тартибсизлигу нафратни келтириб чиқарадиган мужмаллик ва тенгсизлик гоёт кўп. Тагор битта рухий манбадан оқиб келаётган бутун инсониятнинг тенглигига ишонган. Тенгликни изчил тушуниш учун уйғунликда меҳнат қилиш ва катта қадам ташлаш зарур. Аммо бугунги дунё, минг афсуски, бундан анча олисда турибди.

Хосият РУСТАМОВА суҳбатлашди

Абдулла ОРИПОВ
Бу сокин элда ҳам ивирсир баҳор,
Учган хотиралар чирогин ёқиб.
Қарайман, қабрлар ястанмиш қатор,
Маъсум бинафшадан сиргалар тақиб.
Кимнингдир кўксига энгашганча гул
Мармар сағанадан ўқиб турар байт.
Баҳор, қатра ёшим айлағил қабул,
Онам бошига ҳам бординмикан, айт?!

3-бет

Ўлмас УМАРБЕКОВ
Одам одамга ишониши керак! Назирполвон ялт этиб унга қаради. Одам одамга ишонади... У бу гапни иккинчи одамдан эшитиши. Биринчи гапирган одам қамоқхона бошлигининг ёрдамчиси, милиция капитани Қодиров эди.

3-бет

Кечкурунлари кларнетда куй машқ қилар, шаҳар бўйлаб сайрга чиқар, китоб ўқир ва ухлагга ётарди. Сингиллари учун у ҳамон қаҳрамон эди. Агар у хоҳласа бас, онаси нонуштани ётоғига олиб келиб берарди. Онаси баъзан уруш хотираларидан сўзлаб беришни сўрарди, лекин берилиб тингласди. Отаси одамови эди.

Эрнест ХЕМИНГУЭЙ

4-бет

Ассалому алайкум, "Китоб дунёси" газетаси! Муҳтарам Хосият Рустам хоним, сизга табрик ва миннатдорлик билдиришдан мамнунман. Инсониятни юксакка кўтариш ва илҳомлантириш учун боадаб ва пок бўлиш биз учун катта фарздир. Сизнинг газетангиз сабаб, дунёда шундай ажойиб мамлакат ва инсонлар борлигини билиб олдик. Бугун сиз бутун дунё шоир-ёзувчиларининг бошини бирлаштириб, уларнинг эртанги кунга бўлган ишончларини ошириб, ҳали ҳаёт давом этишига умидлантирмоқдасиз. Бунинг машаққатини яхши англайман.

Минг афсуски, ҳозир қаттол кунларни бошимиздан ўтказмоқдамиз. Шуқр, ибодат қилишни унутганимизча йўқ. Умид қиламанки, ҳаётнинг лабиринтсимон чакалакзоридан ўтганимиздан сўнг биз бир-биримизни ўрганишда, бир-биримизни қўллаб-қувватлашда давом этамиз.

Камоли эҳтиром ила,
Юзеф С. СПЕНСЕН, профессор,
Инсон ҳуқуқлари, инсоният ва дипломатия бўйича жаҳон тинчлик элчиси, академик, Жаҳон англиз адабиёти парламентининг бош маслаҳатчиси

«МЕН УЧУН ДУО ЭТ»,
ДЕЙСАН.
ДУО-КУ ЭТАМАН,
«ЎЗИ ҚАЕРДА?»
ДЕБ СЎРАСА, НИМА
ДЕЙИН?!

Шамс ТАБРИЗИЙ

АГАР СИЗ УНИНГ ДА-
ЛИЛЛАРИНИ ЭШИТ-
САНГИЗ, ҲЕЧ ҚАНДАЙ ТЕЛ-
БА ТЕЛБА ЭМАС ВА ҲЕЧ
ҚАЙСИ ГУНОҲҚОРНИНГ
ГУНОҲИ ЙЎҚ.

Габриэль
Гарсиа МАРКЕС

ОДАМЛАР НОҲАҚ
ҚАМАЛГАН МАМЛА-
КАТДА ЎЗИНИ АДО-
ЛАТЛИ САНАЙДИГАН
ОДАМНИНГ АСЛ ЖОЙИ
ҲАМ ҚАМОҚХОНАДИР.

Эрих Мария РЕМАРК

**ШЕЪРСИЗ
КУНЛАРИМ МЕНИ
КЕЧИРАМИКАН?**

Шоирлар одамларга бўлган муҳаббатини сўз билан ифода этарканлар, уни бу орқали мангуликка ҳам муҳрлаб қўядилар. Уйлашимча, агар шоирлар умуман бўлмаганида, дунёдаги урушлар сони янада ортган бўларди. Шоирлар дунёни бошқарганларидан Сўз энг олий мақомга эга бўларди, албатта... Ҳа, бир ўйлаб кўринг, ахир, ростдан ҳам Сўздан юқори нима бор?

8-бет

Иван БУНИН

– Ҳар сафар ишқий фожиаларни бошимдан ўтказганимда – эҳ, бу ишқий фожиалар, улар ҳаётимда ётарлича бўлган, тўғриси, деярли ҳар бир севгим фожа эди – худқушлиқдан бир қадам берида тураман.

8-бет

Бола чизаверар –
барн ноаниқ,
Кўнглига чизгидир
сурат аслида.
Бола ўйлашича:
умид, чўққию
Тогдан ҳам юксакроқ
бўлмоқлиги шарт.
Нима бўлганда ҳам,
денгиздан чуқур
Бўлмаслиги лозим
инсон дардлари.
Бахт – ердан юксагу,
бола қалбидан –
Катта бўлмаслиги
керак ер шару...

Вячеслав КУПРИЯНОВ

4-бет

Сарита ЧОУҲАН

Чизиқ билмас қайси шаклда,
Акс этаркин нозик вужуди.
Қай шаклда бўлар у пайдо
Ўзни буткул, буткул унутиб.

Ўхшатаман ишққа чизиқни
Илоҳиёт чизаркан оққа.
Қандай бўлар қисмати унинг
Билмас ҳеч ким Ўзидан бошқа...

5-бет

**Раҳимбой
ЖУМАНИЁЗОВ**

Мулоқотнинг очқичи нутқ бўлса, муомаланинг тутқичи хулқдир. Таълим талаби нутқ билан, тарбия талаби хулқ билан. Шунинг учун ҳам ўзликнинг кўзгуси сўзликдир. Ўзингга қараб кутарлар, сўзингга қараб кузатарлар, деган халқ нақлида ҳам ана шу мантиқ бор. Шундан келиб чиқиб айтиш мумкинки, нутқ – хулқ ойнаси.

2-бет

Ҳабиб АБДУНАЗАР

Туйқус боғнинг куйроғидаги улкан ёнғоқ дарахтида қаргалар қағиллади. Эрак қаддини ростлаб, аввал ёнғоқ дарахтига, кейин осмонни ўраб, чирмаб келаётган булутларга қаради. "Қиш эрта келди", ўйлади у. Сўнг этигидаги нам тулқоқларни ерга уриб-уриб туширди-да, ўзидан икки-уч қадам наридаги дарахт соясида турган сув тўла кўзани кўтариб, микиб симирди.

6-бет

Мирза АЗИЗОВ

Тўғри, бугун ҳам китоб ўқийётган, дунёқарашини кенг, тафаккури теран ёшларимиз йўқ эмас, лекин нисбатан олганда, уларнинг сони кам. Аслида, китобхонлиқни ривожлантиришда нафақат бадий адабиётнинг, балки театр ва кино санъатининг ҳам ўзига хос вазифаси бор. Хусусан, битта пьесани сахнаштириш, битта асар асосида фильм суратга олиш – бу ҳам инсонни китобхонлик сари йўлловчи катта бир қадам.

7-бет

**Бобохон Муҳаммад
ШАРИФ**

Фузулий ўзбек адабиётига катта таъсир кўрсатган буюк шоирлардан биридир. Ўзбек шоирлари Фузулий шеърларига назиралар боғладилар, Фузулий руҳида юзлаб газаллар битдилар, бастакор ва хонандалар мусиқалар баста-ладилар, ашулалар куйладилар. Бир вақтлар Фузулийнинг Озарбойжон шоири бўлганини билмаганлар, уни ўзбек шоири деб айтганлар.

2-бет

Фақат хуш кўнглидан изла яхшилик

Машхур форс-тожик шоири, адиби ва мутафаккири Муслихиддин Саъдий Шерозий 1203 йили Эроннинг Шероз шаҳрида туғилган. Унинг номи Шарку Фарба кенг танилган. Бонси, ундан авлодларга турли жанрларда ёзилган жуда кўп асарлар маънавий мерос бўлиб қолган. Уларда таълим-тарбияга оид мазмундор ҳикоялар ва шеърли ҳикматлар бўлиб, адиб бу асарларда жаҳон кезиб, жуда кўп мамлакатларда уқубат чекиб, кўрган-кечирганларидан чиқарган

хулосаларини баён этган. Унинг асарлари Шарк адабиётида дидактик йўналишни бошлаб берди. Уларда инсон ҳаёти учун зарур бўлган умумлашмалар, панд-насихатларни баён этди. Саъдий асарлари енгил ўқилади, эса қолади, инсон хулқ-атвори, ахлоқ-одоби такомиллашувига ижобий таъсир қилади. Шоир инсон ва жамият муносабати, маънавий-ахлоқий фазилатлар ҳақида, ватанпарварликни, одамгарчиликни, меҳнатсеварлик ва илм-маърифатни улуглайди.

Саъдий ШЕРОЗИЙ (1203–1292)

ФАРДЛАР

Балолар домида қолсанг, Худо номини тутгайсан. Агар ҳал бўлса мушкулнинг, яна Ҳақни унутгайсан.

Шундай дейишар экан бир қавми араб: Насли тугасин, агар туғилса беадаб!

Эй, бўри, кучингга бўлма мафтун, Юз бергусидир додингни бир кун.

Худони эсла доим соғу бою шод юрганда, Дилу жондан Худо дейсан, ахир, бахт ўз юрганда.

Ким кучлию қудратлию ҳам паҳлавон? Ўз нафсини енголган одам паҳлавон!

Инсофга кириб, ким хайр учун боғлар бел: Топсин уни(нг) хайридан мадад муҳтож эл.

Бойлик ва амал – нокас учун оламда, Ов чоғида ит яхши, одамдан.

РУБОЙЛАР

Кўнглим ўтидан ичимдаги қон қайнар, Шундан мени эл телба дебон гап уйнар. Ким кўрса эди Лайли юзини бир бор, Билгай эди: Мажнунни нима дард қийнар?

Бузганча вафо шартини ул жонона, Тарк айлади – кўнглимни қилиб вайрона. Деги: "Мени уйқунгда кўрарсан энди!" Дедим: "Менга сөнсиз уйқудир бегона!"

Шохдир ўша бевафо кўнгли тахтимда, Шам элга, бироқ алангадир рахтимда. Ул барча билан ўнг-у, фақат мөн ила терс, Йўқ айби унинг, гуноҳ бу шўр бахтимда!

Тунлар ўтади – уйқу қочиб кўзимдан, Кўнглимни узолмак дилафрўзимдан. Ўз қўли билан тўкса эди қонимни, Ўлсам эди рози бўлиб ўз-ўзимдан.

«СОҲИБИЯ»ДАН

Минбарнинг пойида турса ҳам эшак, Тарбия юкмайди, бўлмайди одам. Тарбия кўрмайин улайса киши, Эшак бўлиб қолур юзга кирса ҳам.

Ховончага дедим: "Додинг кўп баланд, Айт, қимдан чекасан бунчалик фарёд?" Деги: "Не тил билан айтгай, эй, Саъдий, Зарбини ўз ёримдан ёйман умрбод!"

Фақат хуш кўнглидан изла яхшилик, Тинчлик сармоясин изла аввало. Суст қўлда тез қилч ярақлай олмас, Бузуқ дилдан чиқмас яхши сўз асло.

Тинчлик мулки эрур мевадор дарахт, Мевасига айланг қаноат чандон. Фақат бир мартаба тотар мевасин Дарахтни илдиздан қуритган нодон.

Одам эрсанг, фақат яхшилик иста, Сени фарқ этсинлар токи ҳайвондан. Ҳайвондан сени ақл ажратиб турсин, Йўқса, у қудратда зўр-ку инсондан!

ҲИКМАТЛАР

Икки киши ўртасига ўт ташлар кези, Бу ўртада ақлсизнинг қуяди ўзи.

Чумоли ёз бўйи йиғар емак-дон, Токи қишда уйи бўлсин фаровон.

Ҳаракат бўлмаса, бўшаб кишани, Орзуга етолмас полвонлар тани.

Ҳар ишдаким, инсон кўрсатур ҳиммат, Тикан ҳам гулдаста бўлур оқибат.

Чин азму ҳаракат қилмай муттасил, Ҳеч кимса муроди бўлмади ҳосил.

Эрта кун арпага зор бўлмай десанг, Бу кун эк, шоядки, бугдой нон есанг.

Э. ОЧИЛОВ ва Ш. ШОМУҲАМЕДОВ таржималари

Ҳаёт мураккаб ва қолипларга сиғмайди. Ҳаётдаги мушкулларни бир ёқадан бош чиқариш, аҳиллик билангина енгил ўтиш мумкин. Бу ўринда меҳр-муҳаббат, оқибатнинг ўрни ғоят бекиёсдир. Шу боис, нафақат инсонлар орасида, балки халқлар ўртасида ҳам меҳр-муҳаббат ришталарини вужудга келтириш ва кучайтириш доимо муҳим аҳамият касб этган. Ўзбекистон ва Озарбойжон ўртасида илдири жуда қадим ўтмишга бориб тақалладиган дўстлик ришталарини меҳр-муҳаббат ришталарига айлантиришга хизмат қилган кишиларни ҳозирги ва келажак авлодлар доимо миннатдорлик билан ёд этдилар. Шундай шахслардан бири Озарбойжоннинг таниқли адабиётшунос олими, педагог, филология фанлари номзоди, доцент Ғуломхусайн Нусрат ўғли Алиевдир. У Озарбойжон – Ўзбекистон адабий-маданий алоқалари соҳасидаги илк илмий тадқиқотнинг муаллифи ўлароқ тарихга ўз муҳрини урган муҳим сиймолардан бири бўлган.

1928 йилда Озарбойжоннинг Масалли туманида туғилган Ғуломхусайн Алиев икки ўлка ўртасидаги адабий-маданий алоқалар масаласини ўрганиш учун ўтган асрнинг иккинчи ярмида Ўзбекистонга келган, бир қанча илмий ва ўқув даргоҳларида илмий иш олиб борган, таниқли ўзбек шоирлари Фафур Ғулом, Мақсуд Шайхзода, адабиётшунослар Ғулом Каримов, Азиз Қажомов, Абдуқодир Ҳайитметов, Суюма Ганиевалар билан учрашиб, дўстлашган.

Шу кунларда Ғуломхусайн Алиевнинг икки халқ маданиятини ўрганишда катта

лиф этаркан, ўзбек шоири Қутб Хоразмий "Низомийнинг болидан ҳалво пиширган"ни, Аширий Насимий ҳақида достон ёзганини, Мирза Алиакбар Собирнинг "Мақтаб ҳаваси", "Илм ҳаваси", "Бола ва пул", "Елгончи чўпон" каби шеърларидан таъсирланган Ҳамза Ҳакимзода Нибзий шу мавзуда бир қанча шеърлар битганини мисол келтирган.

Ғуломхусайн Алиев китобининг иккинчи бўлимида икки қардош халқ ўртасидаги алоқаларда 1920–1960 йилларда майдонга келган ўзгаришлар, ривожланиш масаласи тадқиқ этилган. Жумладан,

ифодаларини теран эгаллаган бўлиши даркор. Ёзувчиларимиз каби таржимонлар ҳам бадий тафаккуримиз ва бадий дидимизнинг раванқиди муҳим роль ўйнайдилар. Улар ҳар қандай бир бадий асарни аслиятдаги каби янграйтишлари ва муаллифга ҳамкор бўлишлари шарт. Ана шундай бир муштарак ҳуқуқ учун таржимон ҳар икки халқнинг тарихи, тафаккур тарзи, унинг маданий тарқиёт даражасини билиши керак.

Мунаққид тадқиқотда таржима санъати ҳақида бугунги кунимиз учун ҳам аҳамиятини йўқотмаган фикрларни ўртага

“АДАБИЁТДАН КЕТИБ БЎЛМАЙДИ”

Инсоният тинимсиз ўзни англамоққа, маънавий комилликка интилиб яшайди. Бу йўлда унинг тафаккурини ҳақиқатга чорлаб тургувчи маёқ, шубҳасиз, адабиётдир. Филология фанлари номзоди, Тошкент ирригация ва кишлоқ ҳўжалиғини механизациялаш муҳандислари институти матбуот хизмати раҳбари Раҳимбой ЖУМАНИЁЗОВ билан суҳбатимиз шу ўйларда тугади.

– Устоз, адабиётдан узоқ инсон қандай инсон?

– Адабиётга таъриф бера туриб, биз уни “ҳаёт кўзгуси” деб атаймиз. Демак, Абдулҳамид Чўлпоннинг жавоби аини ҳақиқат: адабиёт яшаса, миллат яшайди. Инсонга эстетик завқ берадиган адабиётнинг кучини инкор этиш қийин. Афсуски, унинг инсон руҳиятига таъсири масаласини ҳамма ҳам идрок этавермайди. Чунки улугвор мақсадлар сари илҳомлантирадиган ҳаётини воқеликни реал ифода этиб, унинг тафаккур тарзини, мушоҳадасини ўстирадиган куч бадий асарлардир. Шундай экан, адабиётдан узоқда туриш мумкин эмас. Акс ҳолда, бу саводсизликни келтириб чиқаради.

Адабиётдан узоқ инсон лоқайдликка, бепарволикка мойил бўлади. Булар миллат танламас иллатларнинг ибтидосидир. Эътиборсизлик натижасида зийраклик ва огоҳлик ўз мантиғини йўқотади. Шунинг учун ҳам адабиётга эътибор маънавиятга, келажакка эътибор, дея бежиз айтилмаган. Менинг наздимда, адабиётдан узоқлашиш тараққиётга туюқ қўйишдир.

Оғаҳий адабиётнинг қуроли бўлган сўзни эъзоз тутиб унинг таърифиди шундай деган: “Эй, кўнгул, одам ҳаёл айлаб дема нодонга сўз, чунки ул инсон эмас, топсанг дегил инсонга сўз”. Демак, адабиётга талпиниш сўзнинг маъносини ҳис этишдан бошланади. Сўзнинг ўрнини, таъсирини билиб қўллаш мулоқот ва муомала маданиятида бизга асқотади. Адабиётдан йироқда бўлган инсоннинг суҳбати зерокида ва мазмунсиз бўлганидек, у мулоқот жараёнида толиб эмас, қопиб гапирадиган бўлади.

– Китоб ўқимаслик натижасида бугун инсонларда нутқ маданияти йўқолиб бораётганига муносабатингиз?

– “Кимки китоб ўқишдан тўхтаса, билинги, у фикрлашдан ҳам тўхтабди”, дейди Дени Дидро. Инсониятнинг ҳаёт тарзи ва истиқболга мезон ҳам китоб билан боғлиқ.

Китоб ўқиш унинг сони билан эмас, балки ўқиб ўқиш сифати билан боғлиқ бўлиши даркор. Менимча, мушоҳадасиз мутолава бамисоли ташхиссиз муолажадир. Беморга тўғри ташхис қўйилмаса, уни даволаш беҳуда экани ойдек равшан. Нутқ маданияти мулоқот ва муомала маданиятини ифода этади.

Мулоқотнинг очкичи нутқ бўлса, муомаланинг тутқичи хулқдир. Таълим талаби нутқ билан, тарбия талаби хулқ билан. Шунинг учун ҳам ўзликнинг кўзуси сўзликдир. Ўзингга қараб қутарлар, сўзингга қараб қузагарлар, деган халқ нақлида ҳам ана шу мантиқ бор. Шундан келиб чиқиб айтиш мумкинки, нутқ – хулқ ойнаси. Буларнинг ҳаммаси китоб мутолааси, фикр айтиш ва эшитиш маданияти билан боғлиқ. Нутқ ва фикр бир-бири билан эгизак тушунча. Уларни айро тасаввур қилиш асло мумкин эмас. Шарқ мутафаккири Кайковус ўзининг “Қобуснома”-сида “Инсондаги ҳамма қобилиятлардан энг яхшиси нутқ қобилиятидир”, дея бежиз айтмаган.

– Саёз тафаккур ва савиясизликдан қутулиш йўллари нималарда қўрилади?

– “Ҳар ишники қилмиш одамизод, тафаккурнинг бу ҳикмати бежиз эмас. Тафаккурча тахайюл ва тасаввур бор. Билиш сезиш, ҳис этиш ва идрок қилишдан бошланаркан, инсоннинг онгу шуури ва тафаккури теран бўлиши учун у кўпгина нарсасодисаларнинг хосасини, улар орасидаги ўзаро боғланишларни билмаса, унинг фикри саёзлашиши аниқ. Демак, билиш мезони, билим манбаи бўлган китобни сезиш ва мутолаа қилишгина тафаккур саёз бўлишининг олдини олади. Инсон билиш орқалигина, илм ва маърифатни эгаллаш билан тафаккур дунёсини кенгайтиради. Шундагина савия кўтарилади. Савияси паст одам билан баҳслашиш тугул у билан сўзлашиш ҳам бефойда. Уинстон Черчилл бу борада: “Савияси паст, саводсиз одамни баҳсада енгил бўлмайди”, дейиши билан ҳақ эди. Инсоннинг иқтисодий қарамлигидан кўра тафаккур қарамлиги оғир. Ўз фикрига, дунёқарашига эга бўлган инсонда яратувчилик бўлмаслиги аён. Фикр қарамлиги ҳукмрон бўлган жамиятда тараққиёт ҳам, ривожланиш ҳам бўлмайди. Ўзининг мустақил фикри бўлмаган кимсаннинг хулосаси ҳам асоссиз ва мантиқсиз бўлади. Савиянинг баланд ва тафаккурнинг теран бўлиши воқеликка синчков назар, замон билан ҳамқадамлик, кенг қаровли билимга эга бўлиш, аини пайтда фуқаролик бурчини ҳис этиш, юрт тақдирига дахлдорлик туйғуси билан яшаш ва фаол муносабатда бўлиш билан изоҳланиши ўринли. Мухтасар айтганда, бу билимни кенгайтириб илм ҳосил қилишда қўринадди. Демак, китоб ўқиш маданияти, тафаккур механизминини тўла шакллантириш, узлуқсиз таълим ва узлуқсиз тарбияни тўғри йўлга қўйиш бу ҳаракатнинг асосли хулосасидир.

Шавкат ОДИЛЖОН суҳбатлашди

ОҚИБАТ КЎПРИГИ МЕЪМОРИ

аҳамиятга эга бўлган “Озарбойжон – ўзбек адабий алоқалари” номли тадқиқотлари олимнинг қизи Зухра Алиеванинг ташаббуси ва Озарбойжоннинг Ўзбекистондаги Ҳайдар Алиев номидаги Маданият марказининг лойиҳаси билан китоб ҳолида ҳар икки тилда “Машхур-пресс” нашриёти томонидан нашр этилди. Асарни таниқли шоир ва таржимон Усмон Қўчқор (Аллоҳ раҳмат қилсин) таржима қилган эди.

Ғуломхусайн Алиев қаламига мансуб ушбу илмий-оммабоп асарнинг қимматли томонларидан бири шуки, муаллиф адабий алоқаларнинг илдизларини, тарихий босқичларини ҳам ойдинлатган. Бу маънода тадқиқотчининг туркий адабиётнинг даҳолари бўлган Низомий ва Қутб Хоразмий, Навоий ва Фузулий ҳамда бошқа улуг шоирларнинг бири иккинчиси учун илҳом чашмаси бўлганини уларнинг асарларининг қийсий таҳлили, асарларидаги характерларнинг умумий ва ўзига хос жиҳатларини тадқиқ этиш орқали кўрсатгани диққатга сазовордир.

Фузулий ўзбек адабиётига катта таъсир кўрсатган буюк шоирлардан бири-дир. Ўзбек шоирлари Фузулий шеърларига назиралар боғлади-лар, Фузулий руҳида юзлаб ғазаллар битди-лар, бастакор ва хонандалар мусикалар басталадилар, ашулалар куйлади-лар. Бир вақтлар Фузулийнинг Озарбойжон шоири бўлганини билмаганлар, уни ўзбек шоири деб айтганлар. Бу ҳақда Ғуломхусайн Алиев диққатга сазовор мисоллар келтирган.

Олим адабий таъсир масаласини таҳ-

20–30-йилларда Бокуда Фафур Ғуломнинг “Ҳикоялар”и, Ойдин Собированинг “Шаҳар кўшиғи”, Абдулла Қаҳҳорнинг “Қотилнинг туғилиши”, Мақсуд Шайхзоданинг “Ўн шеър” ва бошқа китоблари нашр этилгани эслаб ўтилади.

Китобнинг “Бадий таржима” бўлимини тадқиқотнинг энг муҳим қисми, десак бўлади. Бу қисмда ҳар икки адабиётдан келтирилган мисоллар асосида бадий таржиманинг ўрни, роли ҳақида муҳим хулосалар чиқарилган.

Ғуломхусайн Алиев бу бўлимда ҳар икки адабиёт орасидаги илк таржималардан бошлаб, 60-йиллар охирига қадар бўлган таржималардан мисоллар келтирган, кейинги давр адабиётининг ўзига хос хусусиятларини ёритиб берган. Мунаққиднинг фикрига кўра, қардош халқлар ўртасидаги бадий таржима иши олдинги даврларда тасодифий характерга эга бўлса, кейинги даврларда мунтазам тусга кирган.

Ғуломхусайн Алиев бундай ёзади: “Таржимон она тилнинг барча бойликларини, унинг ҳикматли ибораларини, мазмунли мақолларини, гўзал зарбулмасалларини, маъноли идеоматик

Бобохон Муҳаммад ШАРИФ

ташлаган. Мисол учун: “Таржима воситасида адабиётларнинг мафқураси ва бадий имконлари янада ортади, алоҳида санъаткорларнинг яратувчилик методи, услуби ва санъаткорлик хусусиятлари ўзгаради ва ривож топади”, “Бадий таржима масъулиятли бир ишдир, умумхалқ ва умумдавлат ишдир. Таржима иши яратувчилик ишидир, таржимон асарнинг иккинчи муаллифидир”, сингари фикр-мушоҳадаларни билдириб ўтади. Шу ва шунга ўхшаш фикрлар бугунги ёш таржимонларни масъулиятли бўлишга ундаши билан бир қаторда, улар учун бир йўланма бўлиб хизмат қилади.

Ғуломхусайн Алиев ўз даврининг имкони доирасида айтар сўзини айтди. У танлаган мавзусида биринчилардан бўлди. Кейинги вақтларда унинг ўнлаб издошлари етишди ва улар мунаққидни миннатдорлик билан ёд этмоқдалар. Ғуломхусайн Алиев озар ва ўзбек халқлари ўртасидаги дўстлик ришталарини меҳр-оқибат кўпригига айлантирган илк меъморлардан бири ўлароқ хотирамизда бир умр қолади.

Вячеслав КУПРИЙЕВ

Вячеслав КУПРИЙЕВ – 1939 йили 23 декабрда Россиянинг Новосибирск шаҳрида дунёга келган. 1960–1967 йилларда Москва чет тиллари институтини тамомлаган. Институтни тамомлагач, жаҳон адабиёти билан жиддий шугулланиб, инглиз, немис, испан, француз тилларидан кўплаб асарларни рус тилига мохирона тарзда ўгиради. Аммо ўзининг китоблари нисбатан кечроқ нашрдан чиққан. Шунга қарамай, асарлари адабий жамоатчилик ва адабиётсеварлар томонидан илқ кутуб олиниди ва тез орада кўплаб тилларга таржима қилина бошлади.

САҲРО
Кўёш ғазабига учраган саҳро,
Бечора сахронинг гуноҳи недир?
Сароб хазинаси азал-азалдан,
Қадимги тоғларнинг оғзуси эди...

Оқшомда кўринган ҳар битта юлдуз
Қум зарраларини чорлар ўзига.
Нурларини қилиб оламга кўз-кўз,
Бу қумлар меники, дەر ҳар сўзида.

Шу лаҳзада опис бандликларда
Кўринмас юлдузлар кўтарар сурон:
“Нари туринг, бизни тўсиб турибсиз,
Бизга ҳам шу кўминг зарраларига
Сингил кетмоқлик-чун берингиз имкон!”

Кундуз. Фақатгина кўёш ўзини
Кибр, хомхавлга қориштирамайди.
Балки шунинг учун ушбу манзилда,
Ўзини денгизга солиштирмайди.

Бу саҳро бағрининг кенглиги чексиз,
Хаёл ҳар томонга ўрласа-да лек,
Бу кенглик бағрида барчаси бенаф,
Ўйланган фикрлар сариқ чақалик...

РАСМ ДАРСИ
Бола чизолмайди денгиз суратин,
Ерни ҳам чизолмай қизишиб кетар.
Унда меридианлар жойлашмас текис,
Унда параллеллар кесилиб кетар.

Кребс Канзас штатидаги услубий коллеждан армия сафига чақирилди. Унинг курсдошлари билан бир нухса ва бир бичимдаги формада тушган сурати бор. У 1917 йили денгиз флотининг қабул қилиниши ва 1919 йили иккинчи дивизион қўшинлари Рейндан қайтарилишига рухсат берилгандан сўнг у Штатларга қайтиб келди.

Эрнест ХЕМИНГУЭЙ (1899–1961), АҚШ адаби, Нобель мукофоти соҳиб

Кребс аввалига Белло Суассон, Шампани, Сен-Мигель яқинида ва Аргон ўрмонида бўлганида уруш ҳақида мутлақо гапирини истамасди. Кейин эса уруш ҳақида гапиргани келиб қолганида ҳеч ким тинглашни истамасди. Бунга қадар шаҳарда барча немисларнинг ваҳийликларини росткамага қўриб келганлардан эшитавериши ҳафсалалари пир бўлганди. Кребс ўзини тинглашлари учун ёлгонлашга ўтди. Икки марта ёлгон воқеаларни тўқиганидан сўнг урушга ҳам, у ҳақидаги гапларга ҳам нафрати кўзидиган бўлиб қолди. Ёлгонни сўзлашдан олдин фронтда бошидан кечирган қийинчиликларни эслаганида нафрати кўзирди. Ушанда эр киши қилиши керак бўлган ишларга зарурат сезмай, осонгина бор имкониятини ишга солиб эплаган, ички бир сокинлик ва равшанлик ҳиссини туйиб юрарди. Кейинчалик барчаси унутулиб кетди.

У ёлгонни аскарлар оғзидан эшитганлари асосида сувдай смирарди. Лекин бильярдхонада бу ёлгонлари ўтмай қолди. Урушда бўлиб қайтганлар немис аёлларининг ёки немис ватанпарварларининг ўқсочарга кўксиларини туйиб жанг қилганларига ишонмасдилар-да. Унинг ҳикояларига бефарқ қарашарди.

Координата тўри гўё қафас, у –
Ерни озод этар мовий осмонга.
Масофа чўзилар гоҳо бетартиб,
Чегара йўналар тўртта томонга.

Бола чизаверар – бари ноаниқ,
Кўнглига чизгидир сурат, аслида.
Бола уйлашча: умид, чўққи-ю
Тоғдан ҳам юксакроқ бўлмоқлиги шарт.

Нима бўлганда ҳам, денгиздан чуқур
Бўлмаслиги лозим инсон дардлари.
Бахт – ердан юксаг-у,
Бола қалбидан
Катта бўлмаслиги керак ер шар...

ДУНЁ ТАВАККАЛИ
Кузакка йўлиққан дараклар ҳар гал
Баҳорда қайтадан гуллар таваккал,
Бу – гуллаш таваккали!

Мангу уйку учун кўрсак-да ҳозир,
Ўлиш – туғилишнинг ибтидосидир,
Бу – туғилиш таваккали!

Ҳар сафар ҳаётнинг бирлиги билан
Ўзини оқлагай албат таваккал.
Вақт ила фазонинг бўшлиғи узра
Ўзининг бор ҳукмин ўтказар азал
Ва шунинг учун ҳам зиддият, уруш
Кечар ҳар бир тирик сайёраларда.
Таваккалга қарши чиқмоқлик учун

Матонатдир шерик сайёраларга...
Бу – тинчлик таваккали!

Ишонч таваккалин кўлидан тутиб
Уруш билан ўлим таваккалига
Кучини ҳаёт-ла этади исбот,
Битилар бу тарих тош-тамалига.
Нафақат бу ҳаёт, битилар яна
Аввалги ҳаёт ҳам галма-галига...

Ўлим таваккали
Яқин келганда,
Унутиб дунёнинг иш-амалини,
Қачон ўзимизга берганда изн,
Қачонки биз барин англаб етганда –
Бошлаймиз ҳимоя таваккалини...

ОДИССЕЙ ҚЎШИГИ
Қачон кемам кўнса қирғоққа,
Қўшимг ҳам кўнади бирга.
Аввал уни тинглайди денгиз,
Мавжларини тўлдириб сирга.
Нам ва ули товуш сирена,
Овози-ла қилар рақобат.
Бандроғоҳ тилига ўғириб
Давом этар қуйлашда шу вақт.

Мени сени севаман, хириллоқ,
Чағалайнинг овози билан.
Бургут шовқини-ю, Прометей
Ифори-ю, нафаси билан.
Севажакан денгиз тошбақасининг
Минг йиллик ўзармас сукути билан.
Баланд овоз истаб, синиқ овоз-ла
Увланган шу денгиз кўк кити билан.

Сувда ўрмалаган саккизоёқнинг
Пайласлағичлари билан севаман.
Бошини кўтарган сув ўтлари-ю,
Неки бўлса, бари билан севаман.

Ишқимга кўшилар юлдузли осмон

Мен сени севаман, денгиздан чиққан
Дарёлари билан ҳаммасини қўшиб.
Сени Амазонка, Миссисипининг
Қуйлиши билан севаман қўшиб.

Ўзини денгизда тенгламайдиган
Қамтар саҳраларинг билан ва яна.
Ҳисларим қум каби борар сочилиб
Бўзимга тингла ва қарагин, мана.
Мен сени севаман, юрагим, ўпкам,
Севгига тўладир кўзқорачиғим.
Бутун ер юзига ўхшаб севаман –
Ишқимнинг ҳажмига изласам сизим.
Ишқимга кўшилар юлдузли осмон,
Шаршаранинг пастга юзаниши ҳам.
Ишқимни ҳиссаси бўлиб адоқсиз,
Кўшилар феълларнинг тусланиши ҳам.
Мен сени севаман мангу, Гунновнинг
Европага қилган юриши билан.
Яна мўғул-татар истибодидио
Тарихнинг юз йиллик уруши билан.

Ишқимга жо Спартак кўзғолони,
Жо зрур халқларнинг буюк кўчиши.
Искандар устунни ҳамда Пизанинг
Дунёга фусуну савлат сочиши.
Голфстримнинг Шимолий кутубини гўё
Иситишга бўлган истаги ҳам билан,
Севаман тортишиш қонуни билан,
Бу ишққа берилар қандайин жазо?

Олий жазо –
Ўлим жазоси...
Ва шу севагим учун ўқилиб ҳукмим,
Отиламан Бермуд учбурчагига...

Кўрқма асло, суюқлигим, мен
Оганим йўқ ўзимни ўзим.
Бу шунчаки плашим, ахир,
Ҳаяжонинг кетмасин тўзиб.
Биз ўтирган шохнинг у синган
Новдасига қолган илиниб...
Тўхтаб қолма, севагим, асло,
Узилмади танамдан бошим.
Бу шунчаки менинг шляпам,
Сувуқ шамол учирди шошиб...
Сен ҳавотир олма, севагим,
Мен чўкмайман, аминдир юрак.
Шляпа-ю, плашсиз, айтгил,
Яна не ҳам қилмоғим керак
Кўприк узра шўнғишдан бўлак...?

ЁВВОЙИ ҒАРБ
Опис Европанинг қай бурчагига
Серблар куй қиргойи энтайирлар.
Қайдадир инглизлар, бутун Англия
Америка томон кетаётирлар.

Қайда французлар Бастилияни
Қўлга қиритмоқликка оворадир.

– Йўқ, отангнинг ўзи айтиб қолди.
– Йўқ, буни сиз айтгансиз.
Кребс каравотга ўтириб олди.
– Нонуштага пастга тушасанми, Гарольд?
– Кийиниб олай, – жавоб берди Кребс.
Онаси хонадан чиқди. Пастда жаз-биз
товуши эшитилиб турарди. У ювинди, соқо-
лини олди, кийинди ва нонуштага ўтирди. У
овқатланаётганда синглиси почта келтирди.
Ака-сингил саломлашишди.
Кребс синглисига қаради. Синглиси – унинг
энг суюкли жигари эди.
– Газеталар борми?

– Ҳаммага сиз менинг устозим эканингизни
айтиб юраман.
– Буни қаранг-а.
– Ака худди шундай бўлиши керак.
– Қайдам.
– Вой, нега ундай дейсиз? Менга доимо
ғамхўрлик қилишингиз керак.
– Яхши, унда ҳозир ҳам сенинг устозингман.
– Ростданми?
– Ҳа-да.
– Мени яхши кўрасиз-а?
– Ҳа-да.
– Доимо яхши кўрасизми?

АСКАРНИНГ УЙИ

Синглиси “Канзас-Сити стар”ни узатди. У
газетани варақлаб, спорт саҳифасини топди
ва бутқа еяётганда ўнғай бўлиши учун газета-
ни думалоқлаб ўради.
– Гарольд, газетани гижимлама, отанг
гижимланган газетани ўқимайди, – деб қичқирди
онаси ошхонадан туриб.
– Гижимламайман, – деди Кребс.
– Синглиси унинг газета ўқишини кузатиб
ўтирди.
– Бугун мактабда бейсбол ўйнаймиз, – деди
синглиси. – Мен зарба бераман.
– Жуда зўр-ку, – деди Кребс. – Жамоала-
ринг қанақа?
– Мен ўғил болалардан ҳам яхшироқ зарб
бера оламан. Худди ўргатганингиздек зарба
беряпман.
– Шунқами? – деди Кребс.

– Ҳа-да.
– Бугун қандай ўйнашимни кўриб келарсиз?
Кребс газетани стол устига қўяркан, сингли-
сига қаради.
– Нима тўхтамаг келганингни айтасанми, Га-
рольд? – сўради онаси кўзойнагини оларкан.
– Йўқ, ҳали.
– Бу ҳақда ўйлаш вақти келмадимми?
– Ҳали ўйлаб кўрмадим.
– Парвардигор: “Сендан ҳаракат, мендан
баракат”, деган. Унинг даргоҳида дангасалар
бўлмаслиги керак.
– Мен Худонинг даргоҳидамасман.
– Ҳаммамиз Унинг даргоҳидамиз.
Доимгидек илоҳисиз қўлиб, жаҳли қичқиди
Кребснинг.
– Сени деб қайғурганим билсанг эди, –
давом этди онаси. – Сени нима жин урди?

Эркаларнинг ожизлигини биламан. Раҳматли
бобонг айтиб берганларини ёдимдан чиқазган
имнм йўқ. У урушда сени дуо қиларди, Худонинг
берган қуни мен сени дуо қиламан.
Кребс ликопчадаги тўнғиз ёғининг эришига
тикилиб ўтирарди.
– Отанг ҳам сенга қайғуряпти, – деди онаси. –
Сенинг ҳаётда тутган йўлиниги кўрмайяпти.
Чарли Симмонс сенга тенқур, ана, бир яхши
ишляяпти, уйланимоқчи бўлиб юрибди. Барча
ёшлар ҳам ишга жойлашишлари керак, ҳаёт-
да бирор нарсага эришишлари керак. Чарли
Симмонсга ўхшаганлар йўлини топиб олди.
Ҳамма у билан фахрланяпти.
Кребснинг боши ҳам бўлди.
– Қарасанг-чи, Гарольд, сени ҳаммамиз
яхши кўраемиз, сенинг фойданга гапиряпмиз,
отанг бекорчи юрганингдан уяляпти. Бирор
яхши оиланинг қизини танласанг, бошимиз
осмонга етади. Қанақанги иш топсанг, топ,
отанг-га барибир. Отанг бугун гаплашиб олшимиз-
ни тайинлади. Балки унинг идорасига кириб
ўтарсан?
– Бўлдимми? – сўради Кребс.
– Болажоним, онангни яхши кўрарсан?
– Йўқ, – жавоб берди Кребс.
Онаси унинг юзига тикилиб қолди, кўзлари-
да олов ёнди, жиққа ёшга тўлди.
– Мен ҳеч кимни яхши кўрмайман, – деди
Кребс.

У онасининг кўксидан итармаслиги, унга
терс қарамаслиги, аксинча, онаизорни тушу-
ниши керак эди. У онасини ўртади. Келиб кў-
лидан тутганида, она кўлларини юзига туйиб
йиғларди.
– Мен ундай демоқчимасдим, сизни яхши
кўрмайман, демоқчимасдим. – Кребс онаси-
нинг елкасидан кучди. – Ишонинг, онажон.
Онаси бош иргачи.
– Онажон, кечиринг, ишонинг менга.
– Яхши, сенга ишонаман. Гарольд, сенга
ишонаман.
Кребс онасининг бошидан ўпди, онаси эса
уни кучиб олди.
– Мен сенинг онажон, Сени бир парча эт-
лигиндан кўтариб катта қилганман.
Кребснинг томоғи қақради.
– Биламан, онажон, сизга қобил фарзанд
бўлишга ваъда бераман.
– Балки мен билан тиз чўкиб ибодат
қиларсан?
Улар емакхона столи олдида тиз чўкишди,
онаси ибодат қилишни бошлади.
– Энди сен ибодат қил, – деди онаси.
– Бўлмайди, она.
– Уриниб кўр.
– Бўлмаяпти.
– Сенинг номингдан ибодат қилсам
майлими?
– Майли.

Она ибодат қилди. Сўнгра улар ўрнилари-
дан туришди. Кребс онасини ўпиб қўйди ва
уйдан чиқиб кетди. У ҳаётини чигалликлар-
га тўлдирмоқчи эмасди. У онасига шафқат
қилди. У энди Канзас-Ситига бориб ишга
киргандагина онаси юпанади. Отасининг
идорасига кириб ўтирмайди. Ҳаёт ўз маро-
мида кечаверсин. Энди синглисининг макта-
бига бориб унинг бейсбол ўйнашини томоша
қилади.

Инглиз тилидан
Юсуф ХУШВАҚТОВ
таржимаси

Иван Алексеевич, ёзувчилик фаолиятингиз нимадан бошланган?

Иван БУНИН (1870–1953), рус адиби ва шоири, Нобель мукофоти соҳиби

“МУҲАББАТ ҲАЁТИМИЗГА НУР ОЛИБ КИРАДИ”

Ёзувчилик фаолиятингиз билан боғлиқ биринчи ишингиз қаерда бўлган?

Қандай муваффақиятингиз билан гурурлана olasiz?

1933 йили мен “талабчан маҳорат”им учун адабиёт буйича Нобель мукофоти совриндорига айландим.

Муҳожирликда энг яхши асарларингизни яратдингиз. Бу ижодий фаолиятингизга қандай таъсир кўрсатди?

изланишда давом этишимга рағбат берди.

Болалигингизда бўлиб ўтган қайси қизиқ воқеани эслай olasiz?

Ижодингизда кимлар йўлчи юлдуз бўлган?

Албатта, Антон Павлович Чехов-да. Унинг ижоди мени доим илҳомлантириб келган.

Мусофирчиликда ижодингиз қандай кечди?

Уша пайтлари кўплаб маърузалар қилдим, рус сиёсий ташкилотлари билан ҳамкорликда иш олиб бордим,

публицистик мақолаларим мунтазам эълон қилиниб турди.

Муҳаббат сиз учун... Муҳаббат кундалик ҳаётимизга ҳалим муносабат ва нур олиб киради.

Ажнабий юртларда қийналмаяпсизми?

Бир замонлар бой-бадавлат эдим, энди тақдир тақозоси билан бирдан чўнтакда ҳемирим ҳам қолмади...

“Хилват хибонлар” тўпламингизни ёзишга сизни нима илҳомлантирди?

Биродар, шундай аёллар борки, қачон қарама аллатовур рағмин муҳаббатга ташна бўлишади, шу боис ҳам ҳеч қачон ҳеч қимни севолмайдилар.

Адабиётда сизга нима ёқмайди?

Бахт сиз учун нимани англатади? Инсон бахти ўзинг учун ҳеч нарса аямаслигинда.

Ҳаётингизда тушкунлик налари бўлганми ва улар нима билан боғланган?

Ҳар сафар ишқий фожиаларни бошимдан ўтказганимда — эҳ, бу ишқий фожиалар, улар ҳаётимда етарлича бўлган, тўғрироғи, деярли ҳар бир севгим фожиа эди — худкушлиқдан бир қадам берди турман.

Мароқли суҳбатингиз учун ташаккур!

Публика ФАСТ, Ванесса ДИР, Лолита ПОЛ суҳбатлашди.

Рус тилидан Саиджалол САИДУРОДОВ таржимаси

ШЕЪРСИЗ КУНЛАРИМ МЕНИ КЕЧИРАРМИКАН?

Умид НЕЖАРРИ – 1989 йили 15 апрелда Эроннинг Табриз шаҳрида таваллуд топган. “Қушлар водийси”, “Деворларнинг нариги томонида”, “Зулмат сурати” каби шеърый тўпламлар муаллифи.

Агар дунё фақат сиёсат билан эмас, адабиёт билан бошқарилса эди, биласизми, нима бўларди? Дунёда уруш бўлмасди, бир-бирини қўрқолмаслик, бир-бирининг уйига ҳужум қилиш бўлмасди, дахшатли фожиалар юз бермасди балки...

Шоирлар умуман бўлмаганида, дунёдаги урушлар сони янада ортган бўларди. Шоирлар дунёни бошқарганларда Сўз энг олий мақомга эга бўларди, албатта...

Сўз ва илм билан яшаган инсонлар ҳар доим тинчлик тарафдори бўлишади, гўзалликка талпиниб, эзулик яратиб яшайдилар, авлодларига ҳам аини шу ҳислатларини мерос қолдирадилар.

Шеър инсон ҳаётида ижобий роль ўйнайди. Яшамаганларимизни бизга яшата олади. Туйғу ва ҳисга бой ҳар бир одам шеър ўқиркан, ўзини унинг қаҳрамонидек тасаввур қилади.

мак, ижодкор шунинг учун ўлмасдир, у юракларга солган титроқ абадийдир.

Кўриб турганингиздек бугунги пайтта келиб технологиялар одамлар ҳаётига кириб боргани сари, жамият китоб ва мутолаадан узоқлашиб бормоқда.

У горни тезда топибди. Унга кириш жойда ўчоқ бўлиб, унда қизил лойдан ясалган хумда сув қайнар экан.

Элана чолнинг қоронғи ётоғига киришнинг ҳожати йўқлигини ўйлаб, уни олов ёнида кутиш кераклигини англабди.

Ассалому алайкум, — дебди пари. — Сизнинг олдингизга суҳбатлашиш учун учиб келдим.

Мен ўйлайманки, жавобини аллақачон билман, — дебди париқиз қанотларини қоқиб. — Бу ер бирам гўзал, мен ҳам шу ерда яшашни истардим.

Мени бошқа нарса қизиқтиради: одамларнинг айтишича, сиз жудаям бахтли экансиз.

Ҳасанбой ҒОЙИБ таржимаси

ҳақда чуқур ўйлаган пайтимиз кеч бўлмаса эди, деб қўрқаман.

Ҳаётимизда ҳали-ҳамон баъзи масалалар панада қолиб кетмоқда. Шеърят биз қўришга уринган деворнинг нариги томонидир.

Мен иш орасида бўлсин, йўлда ва ёхуд ишда бўлсин, ҳамisha шеър излайман, шеър уйи билан, шеър ҳаёли билан юраман.

Уч тилда шеър ўқийман: туркча, форсча, инглизча. Лекин барибир камдек. Рухим шеър ва яна шеър истайверади.

Уч тилда шеър ўқийман: туркча, форсча, инглизча. Лекин барибир камдек. Рухим шеър ва яна шеър истайверади.

Озар тилидан Раҳмат БОБОЖОН таржимаси

Генрих ДИК (1955), рус-немис ёзувчиси

Бахтнинг ватани қаерда? Ушбу савол кичкинагина парини уйга толдирад эди.

Элана, сен бу саволнинг жавобини билишинг керак. У ҳамisha савҳатда. Бахтни излаш беҳуда ишдир, — дея жавоб беришибди.

Бўлмасам, мен ҳам савҳат қилман, — эълон қилибди Элана. — Уни учратганимда эса чўнтагимга солиб оламан-у, сўнгра ўрганаман.

Пари бахтни излаб у жойдан бу жойга учиб юрар, ингичка қанотлари чарчаб қолганда, сайроқи кушларнинг иниди дам олар эди.

Элана изланишни тўхтатишга қарор қилибди, бироқ, тоғдаги бир қоронғи горда, ўзининг оғир ҳаётидан мамнун яшаётган бир чол борлигидан хабар топибди.

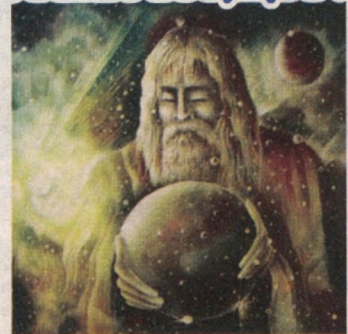
Элана изланишни тўхтатишга қарор қилибди, бироқ, тоғдаги бир қоронғи горда, ўзининг оғир ҳаётидан мамнун яшаётган бир чол борлигидан хабар топибди.

Элана изланишни тўхтатишга қарор қилибди, бироқ, тоғдаги бир қоронғи горда, ўзининг оғир ҳаётидан мамнун яшаётган бир чол борлигидан хабар топибди.

сарғимтир кўл сувлари тўлқинланиб турар экан.

Оҳ, нақадар гўзал! — ҳайқирибди париқиз. — Бундай жойда ҳар қандай инсон бахтли бўлса керак.

БАХТ ҚАЕРДА ЯШАЙДИ?

КИТОБ ЖАВОНИНГИЗГА

БУЮК – 75

Муаллиф: Салим Ашур "PRAVO-PRESS" нашриёти Тошкент – 2020

“Шоир ёдида ҳайқиради шеър: сағир ва янғир ҳаётни, изтироб ва уқубатни, орузлар ва армонларни, юрагини, муҳаббатини, хотирасини ёддан ўқийди, шу боис сўздан адашмайди, сўзини йўқотмайди шоир!” — деган сатрлари билан шоир қалб ва руҳ истаётган гўзаллиқни фақатгина сўз орқалигина очиб бериш мумкинлигини ўқувчиларга аниқлатади.

Таниқли шоир Салим Ашурнинг “Буюк – 75” китобини ҳам II жаҳон урушида қозонилган Буюк Ғалабанинг 75 йиллигини нишонлашга қўшилган муносиб ҳисса бўлади, деб умид қиламиз!

ПАНДОРАНИНГ ҚУТИСИ

Замонавий жаҳон ва ўзбек адабиётининг энг сара қисқа ҳикоялари Тўплаб нашрга тайёрловчилар: Ҳабиб Абдиев, Мансур Жумаев “Ғафур Ғулом” номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи Тошкент – 2020

Драбл (ингилча drabble – парча, бўлак) — ҳикоянинг ўзига хос кичик жанри. Унда, асосан, бирор воқеанинг қисқача тарихи берилади. Драблнинг кутилмаган ечим билан якун топуви энг қисқа ва тугал ҳикоя дейиши мумкин. Эҳтимол, бунга Чеховнинг жимитдек ҳикоялари ёки Абдулла Қаҳҳорнинг ўзи бир бетлиг-у, аммо олам-олам маъно-мазмунга эга ҳикояларини ҳам мисол келтирсак бўлар.

ОҚ ГУЛЛАР

Муаллиф: Ясунари Кавабата Таржимон: Олим Отахон “Ғафур Ғулом” номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи Тошкент – 2020

Кавабатани ўқиш учун ҳис-туғуларингиз сирпанчиқ, гадир-будир йўллардан юришга шай бўлмоғи керак. У кўнглингизнинг энг пучмоқ манзилларида ҳам ғам билан бирга шодликка жой топиб бера олади. Туйғуларингизни боши берк қўчаларга олиб бориб бориб қўяди, гоҳо зулматни зулмат билан ёритишга уринади.

ХОРИЖДАГИ МУҲБИРАМИЗ ИЮСАСИДАН СИЗНИ ҚИЗИҚТИРУВЧИ БАРЧА САВОЛЛАРГА УЛАРИНГ ЎЗЛАРИДАН ЖАВОБ ОЛИШИНГИЗ МУМКИН!

Роберт АДАМСОН, Австралия, Сидней Адабиёт ҳамжамияти мутахассиси. Беттина БАЛЕКА, Австралия, шоира, “Австрия адабиёти учун” давлат мукофоти маслаҳат кенгаши аъзоси Кристофер ФОРД, АҚШ, Мичиган университети илмий ходими. Рикардо ДОМИНИК, Бразилия, Жанубий Америка инглизчадан шоирлар ассоциацияси маслаҳатчиси. Хусайн ибн ҲАМЗА, Германия, Германиядаги шарқлик шоирлар уюшмаси раҳбари.

Акиф ХОНСУЛТОН, Грузия, “Қорапаклар” илмий журнали Бош муҳаррири. Мэвакхе ИБУЛИ, Жанубий Африка Республикаси, Африка Миллий шеърят академияси саркоотиби. Нилл АЙТКЕН, Канада, Торонто адабий таржима бирлашмасининг Осие мамлакатлари бўлими бошлиғи. Ким Бит НА, Корея-Ирландия, Ирландия Миллий университети шарқшунослик факультети илмий ходими. Хангок АГИАТ, Непал шоири, “Ражан Мукарун” ёзувчилар кенгаши етакчи мутахассиси

Ҳонг ИН, Хитой адабиси, Пекин таржима маркази ходими. Зарина КАНУКОВА, Қабардин-Болқор, “Горянка” газетаси Бош муҳаррири. Олтинбек ИСМОИЛОВ, Қирғизистон, Манас университети ўқитувчиси, шоир. Эркин СЕРИКБАЕВ, Қозоғистон, “Жалин” журнали масъул котиби. Зера БЕКИРОВА, Қирим, “Янги дунё” газетаси Бош муҳаррири. Ҳадда СЕНГОР, Мўғулистон, Мўғулистон Ёзувчилар Иттифоқининг “Халқаро алоқалар” бўлими бошлиғи.

Ҳанне ЭРСТАВИК, Норвегия жамияти етакчи мутахассиси. Акбар ҚУШАЛИ, Озарбойжон, Дунё ёш туркий ёзарлар бирлиги раиси. Алмаз УЛВИ, Озарбойжон, навоийшунос олимпиа, профессор. Рафиқ САЙДУЛЛО, Россия (Архангельск), Шимолий (Арктика) федерал университети талабаси. Нилуфар ШИХЛИ, Россия (Москва), журналист. Изабелла ТАН, Филиппин, Филиппин Шеърят академияси котиби.

Эллимаия СЕО, Финляндия, Финляндия Таълим маркази етакчи мутахассиси. Денис ЭМОРИН, Франция, “Париж йилномаси” нашри мутахассиси. Антонис ФОСТИЕРИС, Юнон шоири, ҳуқуқ фанлари доктори, Афина миллий университети профессори. Кимие ТАНАКА, Япония, “Шиқи Хайкусфер” лойиҳаси раҳбари.

Муассис: "TAFAKKUR BULOG'I" масъулияти чекланган жамияти. Таҳрир хайъати: Акмал САИДОВ, Дилшод САИДЖАНОВ, Сирожддин САЙИД, Қаҳрамон ҚУРОНБОЕВ, Шароф УСНАТДИНОВ, Шуҳрат РИЗАЕВ, Рустамбек ШАМСУТДИНОВ, Муртазо СУЛТОНОВ, Аҳрор АҲМЕДОВ, Бахтиёр ИСҲОҚОВ, Таштемир ТУРДИЕВ, Шуҳрат НОСИРОВ, Кўчқор НОРҚОБИЛ, Ҳамкорларимиз: Республика Маънавият ва маърифат Кенгаши, Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Ёшлар иттифоқи, Бош муҳаррир Хосият РУСТАМОВА, Маънавий-маърифий, адабий-бадиий, ижтимоий-сиёсий газета, № 4521 буюртма Газета 2001 йил 8 декабрдан чиқа бошлаган. ISSN 2010-6122, Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0258 рақам билан 2012 йил 26 январда қайта рўйхатдан ўтган. Саҳифаловчи: Шаҳобиддин МАХМАДИЕВ, Манзиллимиз: 100011, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй. Телефонлар: (71) 244-36-97, 244-36-99, 244-36-90, e-mail: kitobdunyosi@mail.ru, Материаллар газетадан кўчириб босилганда "Китоб дунёси"дан олингани кўрсатилиши шарт. Баҳоси келишилган нархда, Адади: 5948, Босишга топшириш вақти – 19.00, Топширилди – 19.00, № V – 4165, Газета "Ўзбекистон" нашриёт-матбаа ижодий уйида чоп этилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй. Ҳажми А-2 бичимда, 4-8 босма табоқ, офсет усулида